

כ"ז חשוון תשע"ה

20 נובמבר 2014

תיק 74113

פסק דין**לבין הנתבעים****בעניין שבין התובע****א. רקע**

התובע קנה מן הנתבעים רכב מסוג מזדה 5. על פי בירור שערך כמה חודשים לאחר הרכישה, התברר שבעבר הרכב היה בבעלות חברה, בניגוד למה שנאמר לו. על כן הוא דורש את הפרש המחיר בין רכב שבבעלות פרטית בלבד לבין רכב שבעבר היה בבעלות חברה.

ב. טענות התובע

לטענת התובע כאשר בירר את האפשרות לרכוש את הרכב, שאל את הנתבעת באופן מפורש האם הרכב היה בבעלות פרטית בעבר, או שהיה בבעלות חברה. הנתבעת השיבה לו שהיה בבעלות פרטית בלבד. הוא ביקש לקבל מסמכים שיוכיחו שהיה בבעלות פרטית, ולא קיבל.

אומנם הדבר העלה חשש בליבו, אך הוא נטה להאמין לנתבעת. העובדה שלא הייתה הוכחה על הבעלות הקודמת (כפרטית), הייתה חלק מן השיקולים שבעטיים דרש הנחה.

בסופו של דבר, בעוד שעל פי מחירון אתר 'יד 2', מחירו של רכב כזה מבעלות פרטית הוא 55,600, בפועל הוא קנה אותו בהפחתה של 1,100 ₪.

מחיר המחירון של רכב באותו מצב כאשר משקללים את העובדה שהיה בבעלות חברה, מופחת לטענתו לכל הפחות ב-10%. דהיינו, ההפחתה תלויה בנסיבות המדויקות (ליסינג תפעולי / השכרה / חברה). ההפחתה המינימאלית היא 10% וזה מה שהוא דורש.

לטענתו, בתקופת הרכישה לא ניתן היה לברר את ההיסטוריה של הבעלות של הרכב, ועניין זה התאפשר רק בתחילת חודש ספטמבר כאשר משרד התחבורה פתח עמדות לבירור עבר הרכב.

לראשונה עלה חשש ממשי בעניין הבעלות כאשר הסיר מדבקה של מוסך שהייתה על הפגוש, ומתחתיה הייתה מדבקה של חברת 'אלדן'. משנפתחה האפשרות לברר את עבר הרכב עשה זאת, והתברר שהרכב היה בעבר בבעלות חברה.

על כן, על פי המחירון, המחיר האמיתי הוא 50,040 ₪. זה אמור להיות המחיר הבסיסי למשא ומתן, ועל כן הוא דורש את הפרש בשיעור של 5,560 ₪.

לדבריו אם היה יודע מראש על כך שמדובר ברכב חברה כלל לא היה קונה את הרכב.

עמוד 1 מתוך 9

משרד ראשי: רח' ברוריה 2, ת.ד. 8178 ירושלים 91080 P.O.B 8178 Jerusalem
Main Office: 2 Brurya St. P.O.B 8178 Jerusalem 91080

טל' 02-5371485 Tel פקס 02-5379626 Fax www.eretzhemdah.org beitdin@eretzhemdah.org ע"ר מס' 580120780

Founders: The Bellows Family, Chicago, Illinois

ג. טענות הנתבעים

לטענת הנתבעים, הנתבע קיבל רכב באיכות מעולה. הרכב הוזמן על ידי הנתבע מקצין הרכב של מקום עבודתו, ואין לו ספק בעניין איכותו. טען הנתבע, שבשום אופן לא היה מסכים להפחית את המחיר, וגם ההפחתה שבוצעה הייתה רק בגלל שרצה למכור לתובע שהוא אדם ירא שמייס.

לטענתם, התובע ביצע הרבה בדיקות לרכב, ועליו האחריות לוודא את עברו.

כאשר היו אצל פקידת הדואר והעבירו בעלות, בדק התובע האם הרכב משועבד. הוא ביקש גם לבדוק האם הרכב היה בבעלות פרטית בלבד, ועל כן השיבה לו פקידת הדואר שאת זה ניתן לבדוק רק במשרד הרישוי. הוא בחר שלא לבצע בדיקה זו ועל כן עליו האחריות. לטענתם ברור שניתן היה לבדוק את הרכב במשרד הרישוי, וזאת בניגוד לטענתו.

מעבר לכך, לפני רכישת הרכב, אמרו לו: "זו הכלה - רוצה או לא רוצה?", כך שלא יוכל לטעון אחר כך כל טענה. הוא רצה, ועל כן זו אחריותו הבלעדית. בנוסף, לטענתם היה מסמך כלשהו שהיה כתוב בו שהרכב היה בבעלות פרטית.

כמו כן לטענתם הנתבע קיבל רכב שעבר סטט מספר ימים לפני המכירה ויש לכך השלכה כספית.

מעבר לכך, טוען הנתבע שהציע לתובע ועדיין מציע לו מעין ביטול המקח מעיקרו - להחזיר לו את הרכב תמורת החזר התשלום ששילם ורק לשלם לו דמי שכירות של החודשים שחלפו.

ד. נושאי הדיון

1. בסיס הדיון – אונאה או מקח טעות.

2. האפשרות לבדוק את עבר הרכב.

3. נאמר לתובע ש"זו הכלה".

4. טענת המוכר שלא היה מוכר במחיר נמוך יותר.

5. שיעור ההפחתה

ה. בסיס הדיון – מקח טעות או אונאה

ראשית, אנו קובעים שמן הבחינה העובדתית הוכח לבית הדין בהצגת מסמך רשמי של משרד הרישוי שהרכב היה בעבר בבעלות חברה.

יש להסתפק, האם שוני בין רכב בבעלות פרטית מהווה מום שמהווה "מקח טעות", או שהיות ולא מדובר בהבדל בגוף הרכב, אין כאן מקח טעות. אלא שעדיין, ניתן לטעון טענה "אונאה" בשל הפרש המחיר (להלן, אונאת מחיר).

נציין, שבמקרה זה, כיום, לאחר כמה חודשים, אומר התובע שמצבו של הרכב תקין לחלוטין – ולכן לכאורה הבעלות הקודמת משמעותית אך ורק לעניין אונאת מחיר ולא לעניין איכות המוצר. מאידך, אמר התובע שבשעתו לא היה קונה את הרכב אילו ידע שהוא "רכב חברה".

סיבה נוספת שלא לדון בדין אונאת מחיר הוא, שההפרש במחירים בין המכונים שהתובע חשב שהוא קונה לזו שהוא בפועל קנה נובע לא מהערכה מוטעית של מחיר השוק (שהוא מטבעו גמיש ולא קבוע ומדויק לגמרי) אלא מתכונה ספציפית מוגדרת וחד-משמעית המבדילה בין פרטי המכונה שתכנן לקנות לבין זו שקיבל בפועל.

כעיקרון, העלמת נתון בסיסי מנתוני המוצר המשפיע על מחירו מהווה מקח טעות. כך עולה מדברי שו"ת מהרש"ם (ג, קפא), ועוד ראו בספר פתחי חושן אונאה פרק יא הערה טו). לכאורה לפי זה היה צריך לבטל את המקח כהצעת הנתבע.

להלן נסקור בתמצית את ההבדלים בין מקח טעות לבין דין אונאה, ומתוך כך נסביר מדוע בנדון דידן ההכרעה היא תשלום פער המחירים.

1. אונאה ומקח טעות

ישנם מספר הבדלים בין מקח טעות לאונאת מחיר. נציין את העיקריים:

ראשית מכיוון שמחיר השוק איננו דבר מדויק וקבוע, טענת אונאה (במחיר) לא מתקבלת אם ההפרש במחירים הוא פחות משישית. לעומת זאת, מקח טעות קיים גם כאשר מדובר בהבדל קטן במחיר עקב פגם במוצר.

עוד הבדל הוא בשאלת הזמן שניתן לחזור כשבאונאת מחיר יש שיעור זמן קצר ובמום במקח אין הגבלה (כשהפגם נודע לאחר זמן).

הבחנה נוספת היא שבאונאת מחיר מעל לשישית יש דעה שיש למתאנה זכות לבחור בין ביטול מקח לקיומו ויש גם הסוברים שגם המתאנה יכול לחזור בו (שו"ע חו"מ סימן רכז, א-ז), ואילו כאשר הטענה היא על פגם, התביעה האפשרית היא לביטול המקח ולא להשבת הפרש המחיר (שו"ע חו"מ סימן רלב, סעיפים א-ד; וראו עוד להלן). רקע והרחבה בנושאים אלו, ניתן למצוא בפסק דין תיק מס' 72103 של בית דין זה (מפורסם באתר האינטרנט של בית הדין).

אם כי, יש מצבים שגם במקח טעות אין זכות למתאנה לבטל את המקח ועליו להסתפק בכך שיושב לו ההפרש במחיר. מצב כזה הוא כאשר מדובר על דבר שאינו פגם ברור שבגללו לא היה הלוקח רוכש את המוצר במחיר נמוך יותר, אך יש יחידים שמקפידים עליו עד כדי כך שלא היה רוכש את המוצר בכלל. לכן ככלל המקח קיים ואין המתאנה זכאי לבטלו. אולם עליו לשלם את שווי ולא יותר מכך. וכן פסק הרמ"א (חושן משפט סימן רלג סעיף א) על פי תרומת הדשן:

מכר לו בשר בחזקה שהוא מין איל מסורס, ונמצא שאינו מסורס, המקח קיים ומחזיר לו אונאתו; אלא אם כן ידוע שהלוקח אסטניס שאינו אוכל כלל בשר איל שאינו מסורס. והוא הדין בכל כיוצא בזה (ת"ה סימן שכ"ב).

ובפתחי תשובה שם כתב, שבמצב כזה הדין זהה גם אם הפרש המחיר בין שני המוצרים, הוא פחות משתות :

מכר לו בשר כו' ומחזיר לו אונאתו - עיין בתשובת ושב הכהן סי' ס"ד שכתב דבתרומת הדשן [המובא בציונים אות א'] מקור דין זה מבואר להדיא דהך מחזיר לו אונאתו, היינו אפילו אם הוא פחות משתות לא אמרינן דהוה מחילה.

אמנם, הפער במחיר הוא פחות מ- 1/6, ובכל זאת יש זכות למתאנה לתבוע את הפער. בגלל שיש הבדל בין טעות במחיר לטעות במוצר: **מחיר**, בהגדרה הוא גמיש, ולכן פחות משישית - חזקתו של האדם שהוא מוחל. אך כאשר יש טעות במוצר (ובוודאי כשיש גם הטעיה) - כגון בנדון דידן שנאמר שהרכב פרטי, ולאמתו של דבר היה בבעלות חברה, אז אין מחילה של המתאנה.

ולכן, כאשר הטעות אינה פגם שמצדיק את ביטול המקח, משום שאינו מהותי ללקוח זה לגוף הדבר (אלא למחיר או מטעם אחר) - התיקון של הטעות הוא בתשלום הפער. וגם אם המתאנה תובע את ביטול המקח תביעתו זו איננה מתקבלת.

אומנם, יש שחלקו על תרומת הדשן (ר"ן קידושין יז, ב בדפי הרי"ף; ב"ח), בטענה שאם מדובר במום משמעותי - הרי יש לבטל את המקח, ואם לא, הרי יש בזה מחילה. והסביר החתם סופר (חידושים ביצה ז, א) את סברת תרומת הדשן :

דאין שום קפיידא לאכילה ולא לענין בריאות הגוף כלל וכלל בין הני ביעי להני ביעי רק **קפיידא של קפדן** וה"ל יפות ונמצא יפות דהמקח קיים ומחזיר לו אונאתו.

מקור דינו של תרומת הדשן, הוא מן הסוגיה במסכת ביצה (דף ו ע"ב). שם נאמר שאם ביקש אדם לקבל ביצים מופרות, וקיבל ביצים שאינן מופרות, בתנאים מסוימים יזכה לתשלום הפער שביניהם. הסבר תרומת הדשן הוא כאמור, שמדובר על שינוי שרק מעטים מקפידים עליו.

הר"ן חלק על הסבר זה, והסביר שהדין האמור בגמרא, שמשלמים את הפרש המחיר נכון כאשר לא ניתן להחזיר את המקח, כפי המדובר שם, שהביצים התקלקלו.

ז. הדין בנדון דידן

הפרש בין 55,600 ₪ לבין 50,040 ₪ הוא משמעותי גם למי שאיננו "קפדן". כמו כן, בהחלט קל יותר למכור רכב מבעלות פרטית מאשר רכב שבעברו שימש חברה. על כן, אילו לפני העברת הבעלות היה הקונה תובע ביטול העסקה, נראה שטענה זו הייתה מתקבלת אף לשיטת תרומת הדשן והרמ"א.

אמנם בד"כ אין אפשרות למי שהתאנה במקח טעות גם לקיים את המקח וגם לחייב את המתאנה בהשבת דמי האונאה, כשהמתאנה מבקש לבטל את המקח (ראו פתחי חושן גנבה ואונאה פרק יב סעיף כט ובהערה עב ב"מכור לי יפות ונמצאו רעות"). אך גם שם יש מי שפוסק שהמכור (המתאנה) אינו יכול לבטל את המקח ועליו לשלם את האונאה אם בוחר הקונה (המתאנה) לקיים את המקח ולדרוש תשלום (נתיבות המשפט בדעת הרמ"א, ודברי גאונים כלל ו סי' כו בשם "נטע שעשועים").

בוודאי נכון הדבר בנדון דידן, בו החזרת המקח תגרור הפסד גדול למוכר, שיקבל את המכונית כ"יד רביעית". מסתבר שזו גם חלק מן הסיבה שהתובע לא דורש זאת (השבת המצב לקדמותו היא בלתי-אפשרית אם לא יידרש התובע לשלם את ההפרש בין יד שנייה ליד רביעית), בנוסף לכך שהוא השקיע ברכב מאז הקניה באופן אישי. בכגון זה, שלא ניתן להחזיר את המקח, גם לשיטת הר"ן החולק על שיטת התרומת הדשן – הדין הוא שיש לשלם את הפרש המחיר.

לסיכום בנדון דידן, מדובר בנתון שמהווה מקח טעות, ובכל זאת, זכאי התובע (הקונה) להשבת ההפרש הכספי.

לדעת אחד הדיינים, אין לצרף את הסברה שניתן לתבוע החזרת המקח שכן במקרה של הפרש פחות משתות, שזו תביעת הקונה כאן, בוודאי שאין לו זכות לכך (ערוך השולחן רלג,ב על פי נתיבות המשפט בדעת הרמ"א). גם מה שכתב בשו"ת נטע שעשועים (מט) בשם רשב"ם אינו לפנינו ברשב"ם ולא נתברר מקורו. לדינא ניתן לקיים את תביעת הקונה להחזר ההפרש על פי שיטת תרומת הדשן והרמ"א, במיוחד כשחלק מהדברים הם בלתי הפיכים שאז גם הר"ן מודה וכפי שהובא לעיל.

בהמשך (פרק ח) נתייחס עוד לטענת המוכר/המאנה שהוא לא היה מוכר את הרכב בפחות מהסכום שהוא קיבל בפועל.

ח. האפשרות לבדוק את עבר הרכב

נחלקו הצדדים במחלוקת עובדתית האם ניתן היה לברר האם בעלים קודמים היו פרטיים או חברה.

על פי אתר האינטרנט של משרד התחבורה עולה שניתן היה לבדוק את נושא הבעלויות הקודמות, גם בשעת המכירה¹. הדרך הייתה ללכת אל משרד הרישוי, בנוכחות הבעלים הנוכחי, שם יבקשו הבעלים (המוכר) מידע על הבעלויות הקודמות. מה שהשתנה בחודשים האחרונים הוא הנגישות. כעת ניתן לקבל את המידע באופן קל הרבה יותר. נציין, שגם כיום המידע זמין דווקא לבעל הרכב².

נציין בשלב זה, שהנתבעת הודתה בדיון, שהיא השיבה לתובע שהבעלים הקודמים היו 'פרטיים'. בעניין זה ראוי לציין שבעלה השיב שהוא "לא יודע" ממי קנה את הרכב. ההסבר שהוא נתן לאי-

¹ בנוסף לפניו למשרדי הרישוי ברחבי הארץ, היתה עמדה אוטומטית אחת בחולון

http://he.mot.gov.il/index.php?option=com_content&view=article&layout=article&id=2838:dover-2013-11-05&catid=56:dover-c-1&Itemid=65&lang_ovrde=ENG

² ראו אתר משרד התחבורה. נצפה ביום 4/11/2014

http://he.mot.gov.il/index.php?option=com_content&view=article&layout=article&id=3041:dover-2014-08-31&catid=56:dover-c-1&Itemid=65&lang_ovrde=ENG

ידיעתו היה שקיבל את הרכב מקצין הרכב של חברה בה הוא עובד, שרכש אותו עבורו והוא באופן אישי לא היה מעורב באותה עת בתהליך קניית הרכב.

כמו כן לדבריו בדיקת מחיר המחירון נעשתה בלי לשים לב לשאלת בעלות קודמת וכן פרסום הרכב כבעלות פרטית נעשה על ידי בנו ובלי ידיעתו.

עדיין עולה השאלה האם בכך שהתובע הסתמך על תשובת הנתבעת, ולא בדק בעצמו, ויתר על הזכות לטעון טענה בעניין.

יסוד לטענה זו, נמצא בדברי המגיד משנה (הלכות מכירה פרק טו הלכה ג) שכתב:

ויש מי שכתב שאם היה הדבר שהלוקח יכול להבחינו לאלתר, כגון שיכולין לנסותו ולטועמו, ולא הקפיד לעשות כן, והמוכר מכר לו סתם - אינו חוזר.

דהיינו, כיוון שלא בדק דבר שניתן לבדוק, ויתר על הזכות לטעון טענה בעניין.

לדעתנו, דברי המגיד משנה אינם נוגעים לנדון דידן, משני טעמים:

טעם אחד, המגיד משנה דיבר רק על מצב בו 'המוכר מכר לו סתם'. דהיינו, שהנושא הנדון לא עלה בין הצדדים. בנדון דידן המוכרת אמרה לתובע במפורש שמדובר ברכב בבעלות פרטית. אמנם לא ביססה את הדבר במסמכים כראוי. וכן כתב בפתחי חושן (אונאה יג, ט; והערה טו) שכשאמר במפורש יש טענת מקח טעות, והסביר שאז בוודאי אין מחילה.

טעם שני, לא מדובר במצב שהקונה "יכול להבחינו לאלתר, כגון שיכולין לנסותו ולטועמו". מדובר בבדיקה הדורשת פניה למשרד הרישוי לא של התובע אלא של הנתבע – כלומר המוכר שהרכב היה באותה עת בבעלותו. הקונה לא רק שלא יכול היה לברר את הפגם "לאלתר", הוא לא היה יכול לבררו בכלל ללא סיוע של המוכרת (שהמכונת הייתה על שמה) שאמרה לו חד-משמעית שהבעלות הראשונה הייתה פרטית.

לסיכום, אנו דוחים את הטענה שבשל העובדה שהתובע יכול היה לבדוק את הבעלויות הקודמות ויתר על הזכות לטעון בעניין זה.

ט. נאמר לתובע ש"זו הכלה"

נפסק בשולחן ערוך (חו"מ סימן רלב סעיף ז):

כל הלוקח סתם, אינו לוקח אלא הדבר שלם מכל מום. ואם פירש המוכר ואמר: על מנת שאין אתה חוזר עלי במום, הרי זה חוזר, **עד שיפרש המום שיש בממכרו וימחול הלוקח**, או עד שיאמר לו: (כל מום) שימצא במקח זה הפוחת דמיו עד כך וכך קבלתי אותו, שהמחול צריך לידע הדבר שמחול לו בו ויפרש אותו, כמו המפרש האונאה.

מדברי השו"ע עולה שאמירה כללית – "אתה מחול על כל מום" – אינה תקפה. רק אילו היה מתייחס המוכר במפורש לשאלת הבעלות – אזי העסקה הייתה תקפה.

על כן אנו דוחים גם טענה זו.

אנו מבקשים גם לדחות טענה אפשרית נוספת. העובדה שהתובע אמר שחלק מן ההפחתה במחיר הסתמך על כך שלא היו למוכרים מסמכים על היות הרכב 'פרטי', אינה מוכיחה הסכמה שלו לכך שזה המחיר גם אם יתברר שהבעלות הקודמת של הרכב לא הייתה פרטית. שכן, הטענה של העדר מסמכים היא טענה שעומדת בפני עצמה (אף אם הרכב באמת הגיע למוכרים מידיים פרטיות, יש גם מסוים בכך שאין על כך ראיות. העדר הראיות היה עלול להוריד מהמחיר שהיה יכול לדרוש התובע עבור הרכב כשימכור אותו).

י. טענת המוכר שלא היה מוכר במחיר נמוך יותר

לטענה זו שני צדדים: האחד - שאין כאן אונאה ולכן פטור הנתבע מהשבת הכסף שגבה שמעל למחיר המחירון. השני - שאם מתברר שעל פי דין הוא חייב להשיב את דמי האונאה זכותו לבטל המקח שכן מצדו היה מקח טעות. אנו דוחים טענה זו על שני צדדיה.

לגבי הצד הראשון: אומנם, מצאנו שאין אונאה בבעל הבית המוכר כלי תשמישו. וכך נפסק בשולחן ערוך (ח"מ סימן רכו סעיף כג):

בעל הבית המוכר את כלי תשמישו ואינה את הלוקח, אין בו דין אונאה, שאילו לא הרבה לו בדמים לא היה מוכר כלי תשמישו. ואפילו מכרם מחמת דוחק, אין בו אונאה.

שם ההנחה היא שאדם עשוי שלא למכור את כלי תשמישו, אלא במחיר גבוה מן הרגיל. בעניין זה, ראו פסק דינו של הרב ישראל שחור, שאין מכירת רכב בגדר "מכירת כלי תשמישו" (פורסם בתחומין כב, 272; אומנם ראו פסק דינו של הרב אברהם אטלס שם בעמוד 251 שחלק עליו). והאריך בעניין גדר בעל הבית המוכר כלי תשמישו בפסק דין נוסף (פורסם באתר דעת³). היסוד העיקרי המתברר בפסק הדין הוא, שמוכר כלי תשמישו שאין בו דין אונאה במחיר היינו דווקא בחפצים בעלי ערך סנטימנטאלי, אך לא בחפצים שאדם מוכר חפץ אחד כדי לקנות אחר. במכירת רכב אין ויתור על נכס אישי, אלא מכירה לצורך החלפה, שדרוג וקניה של רכב אחר.

מעבר לכך, דבר ידוע הוא שמחיר הרכב הבסיסי למשא ומתן נקבע על פי המחירון, לפי קריטריונים מוכרים. ההנחה היא שמי שמעמיד את רכבו למכירה מוכן למכור אותו במחיר המחירון (ולרוב גם בפחות ממנו) אלא אם הוא מודיע אחרת. הקריטריון של בעלות קודמת – פרטי/חברה הוא קריטריון ידוע לכל. אילו המידע העובדתי הנכון היה לפני הצדדים, הרי שמחיר הבסיס לדיון היה המחיר לפי הקריטריון של 'חברה'.

לעומת זאת, הסברה לכך שאין אונאה במכירת כלי תשמישו היא שיודעים הצדדים שאדם מוכר כלי תשמישו אף במחיר גבוה ממחיר השוק. עניין זה אינו נכון במכירת כלי רכב. שכן, חריג הדבר שמוכרים רכב מעל למחיר המחירון.

³ <http://www.daat.ac.il/daat/psk/psk.asp?id=102>

בוודאי שאין לחוש לאפשרות זו כאשר המוכרת נתנה מידע לא נכון (אף אם היה הדבר בשגגה). לדבריה המחיר שדרשה היה מחיר המחירון ולא יותר ממנו. שכן, אדם עשוי למחול על אפשרות של מחיר גבוה יותר, אך אין בסיס לכך שימחל על טעות בעובדה כאשר אמרו לו נתונים שאינם מדויקים, ואשר שאל בעניינם באופן מפורש. נמצא אם כן, שטעות או הטעיה יש כאן, מחילה אין כאן.

לגבי הצד השני - שבטענה שלא היה מוכר את המכונת בפחות, זכאי המוכר לבטל את המקח אם מחייבים אותו להשיב את האונאה. לעיל בסוף סעיף ז כבר קבענו שבמקח טעות מסוג זה שלא ניתן להשיב את המקח בהשבת המוצר זכאי המתאנה לתשלום ההפרש במחיר. עלינו להדגיש, שבנדון דידן הטענה של הנתבע שאינו יודע האם הרכב הוא מ"חברה" או לא, נראית בעיני בית הדין תמוהה. הרי הוא עצמו קנה מן היד הראשונה (שהתברר שהיא "חברה"). וכי לא בירר עניין זה על מנת לשלם את המחיר המתאים – הנמוך? הרי אין כל בעיה לברר מיהו המוכר עצמו. אילו היה הנתבע יד שלישי, היה יותר מקום לקבל את הטענה שאינו יודע את זהות היד הראשונה, אך תמוה לומר שכלל לא ידע ממי הוא קונה, וזאת אף אם קצין הרכב בעסק בו הוא עובד סייע לו באיתור הרכב.

גם מטעם זה אין הנתבע זכאי לבטל את המקח מעיקרו ולתבוע השבת הרכב אליו תמורת החזר התשלום שקיבל. הקונה סמך על דבריה הלא-נכונים של המוכרת שהטעתה אותו וזאת כשהמוכרים היו אמורים לדעת את האמת; לא עמדה לקונה אפשרות לברר את הבעלות הקודמת בדרך עצמאית ללא סיוע של המוכר. ברור היה בעת המשא ומתן שהלוקח קונה במחיר הנקוב רק על סמך אמונה בדברי המוכר שהסכום שהוא משלם אינו גבוה מהמחירון.

בנסיבות אלו הכסף של הלוקח שביד המוכר מעבר למחיר המחירון אינו שלו, עליו להשיבו ואין בכוחו לבטל את המקח.

[בסוגיה זו ראו תשב"ץ חלק ד טור ב סי' יא ושו"ת השיב משה חו"מ סי' קג. אף שתשובות אלו עוסקות במי שנושא ונותן באמונה – דהיינו תוך שהוא אומר את המחיר בו קנה ואת הרווח שלו - הנימוקים שם חלים גם בנד"ד. גם מדברי נתיבות המשפט סי' שלב ס"ק ד נראה שבנד"ד כשבזמן פסיקת הדמים ניסה הקונה לברר את האמת לגבי התאמת המחיר למחירון והוטעה, יד הלוקח על העליונה].

לסיכום, יש בענייני דין אונאה למרות שמדובר במכירה של מוצר פרטי של אדם ואין המוכר זכאי לבטל את המקח, אלא חובתו להשיב את הפרש המחיר.

יא. שיעור ההפחתה והתשלום

התובע דרש בכתב התביעה לזכות בהפחתה של 10%, ובנוסף בהפחתה עליה הוסכם בין הצדדים. בדיון אמר שהשאלה האם הוא זכאי לשתי ההפחתות נתונה לשיקול דעת, והוא משאיר זאת לבית הדין.

לדעת בית הדין, אין לדעת מה הייתה נכונות המוכרים להתגמשות במחיר, אילו מחיר הבסיס היה מופחת כבר בתחילת המשא ומתן בעשרה אחוז ביחס למחיר של רכב בבעלים פרטיים. יתכן מאוד, שאז היו פחות גמישים. ובנוסף, חלק מן ההפחתה התייחסה לאפשרות שהרכב אינו מידיים פרטיות, אשר על כן לא ניתן ללקות בכפליים. מצד שני לדעת בית הדין העובדה שהרכב עבר טסט זמן קצר לפני שהנתבעים מכרו אותו לתובע אין בה כדי להשפיע על החוזר שחייבים הנתבעים לתובע. בית הדין מקבל את טענת התובע שתביעתו להחזר בשיעור של 10% בלבד בגין בעלות של "חברה" קטנה מההפרש הממוצע בין רכב שלכל אורך ההיסטוריה שלו היה בבעלות פרטית לבין רכב שעבר ידי "חברה". כמו כן, מחיר ה'מחירון', אינו מושפע מתאריך ביצוע הטסט.

לפיכך, בית הדין קובע שיש לזכות את המוכר רק בהפחתה של 10%, ולהעמיד את המחיר על סך של 50,040 ₪. לאור העובדה ששולם עבור הרכב סך של 54,500 ₪, חובת הנתבעים להשיב לתובע 4,460 ₪.

בנוסף, ישאו הצדדים בשווה באגרת בית הדין. כיוון שהתובע שילם 500 ₪, ישלמו לו הנתבעים סך של 250 ₪. בסך הכל ישלמו הנתבעים 4,710 ₪

יב. החלטה

1. הנתבעים, ישלמו לתובע ביחד ולחוד 4,710 ₪.
2. התשלום תוך 30 יום ממתן פסק הדין.
3. פסק הדין ניתן ביום חמישי כ"ז חשוון תשע"ה, 20 לנובמבר 2014.

בזאת באנו על החתום

הרב סיני לוי

הרב יהונתן בלס, אב"ד

הרב דניאל כץ